

טיבות מהים

זה מושג שפלי"

שהיה ממוצא אחר. האדם עצמו הוא החשוב — לא המקור. "שחור" זה לא שם אנושי! זה ברברי!

(והשר נראה מרוגע מאוד. המלים "חיות שחורות" עוררו את חמתו. הוא מדבר בלחץ, דופק מדי פעם על שולחנו.)
זה מושג כל כך מרגז!

ש אבל ככל זאת משתמשים בו. מה, ל-
דעתך, ענינות להיות התוצאות?

ת עכשיו מושג זה מוזק ביותר. אבל יאמרו מה
שיאמרו — בני כל העדות הולכים ומתמוזגים.

ש ישנה עוד דעה אחת — שכני עדות ה-
מזרח אינם אוהבים חיי עמל, מתרכזים
בערים שהשפעתן שלילית ביותר.

ת אין כל ספק שהערים מצמיחות בתוכן סכנות ומ-
קורות רבים של פשעים. וכל נקודה חקלאית חדשה
הקמה מחסלת מקורות אלה. אך מי שטוען נגד בני עדות
המזרח — שיתעניין מעט בתנועת ההתיישבות. מי עכשיו
יוצא לכפר? הרי רובם בני עדות המזרח!

ש כיצד, אם כן, רואה אתה את ההתפתחות
להבא?

ת אין לי ספק שיבוא מיוזג מלא של כל העדויות.
זה יקח זמן ויהיו קשיים. אבל בסופו של דבר
לא יהיו יותר "שחורים" ו"לבנים" — יהיה עם ישראלי
אחד.

כי שדרות רוטשילד, בתל-אביב, בין רחוב אלנ-
בי ורחוב הרצל, שוקקת עיראקים כמעט כל
שעות היום. המשטרה גם ערכה לא פעם חיי-
פושם שם. הרבה אנשים קוראים למקום הזה
"מרכז ההכרחות העיראקי", כי שם מתנהלים
רוב עסקי העברת הונם של עולים אלה ארצה
מעיראק. העיראקים עצמם טוענים כי הופלו
לרעה מכיוון שלא יכלו להביא עמיהם חפצים
מחזיקי-ארץ ואילו הממשלה שילמה להם רק
שיש הערך של הכסף שהצליחו להציל מי
עיראק. מה דעתך על כך?

ת זה קצת מחוץ לתחום שלי. אני לא שר כלכלי. אבל
אני יודע כי ישנה מדיניות כלכלית ויש לשמור עליה.
ייתכן כי הממשלה היתה צריכה לנקוט בקו מסוים לגבי
עולים אלה. אבל אני יודע גם שהממשלה העלימה עין
בהרבה מקרים.

על כל פנים, העולים העיראקים הופכים להיות אצלנו
טובים. יהדות זו בנתה הרבה בעיראק וגם כאן תעשה
הרבה.

ש מר שימירית, האם שמעת פעם את המ-
לים "שווארצע הייטס"?

ת והו מושג שפל. הוא חייב להיעלם. כל מי שיש לו
מעט רוח בוחל וסולד ממנו. כל מי שמשמש בו
הוא עוכר-המדינה. כמו שהיו אמרים על הערבים "שחורים".
אני כשלעצמי מעולם לא כיניתי מישהו בשם גנאי מפני

בין סורגים של גז-חיות

ומיושנים קיימים בקיום "השחורים" לפרברים ולשכונות
העוני.

נהג דן, למשל, העובד בקו 9 או 14, לשכונת שפירא
אי שכונת התקווה, רואה את עצמו מקופה, מחכה ליום בו
יעבור לקו המשרת את צפון העיר שם אין צורך לנוסעים
להזדקק בחור, לקלל ולהתפרע כדי להבטיח לעצמם הסעה
כלשהי.

בתחנה המרכזית של תל-אביב, ישנן 23 תחנות של
אוטובוסים בינעירוניים, ליד הרציפים. בכל תחנה כזו ישנו
מעקה ברזל פשוט, בגובה המותניים, לשמירת התור. שתי
תחנות בלבד יוצאות מכלל זה: התחנה לבאר-שבע, של
אש"ד, וקו 56 למעברת חיריה, של דן.

ליד הראשונה הוקם כלוב ממש, ובו שני פתחים:
אחד לכניסה, אחד ליציאה ממנו אל האוטובוס. אולם
המיבנה רעוע ואינו עושה רושם מוצק. ליד התחנה השנייה
הוקם מעקה הרבה יותר רציני ויציב, יותר דיוק — שני
מעקים: אחד משמאל, אחד מימין, בגובה הכתפיים. הם
עשויים צנורות עבים, יצוקים בבטון אל תוך הרציף.

המעקה הוקם לשמור על הסדר. כי הנוסעים, העולים
לאוטובוסים מס' 56, נדחקים, אינם שומרים על התור. הם
כמעט כולם תושבי המעברות בסביבה, אזור שכמה נהגים
הדביקו לו את התואר "גז החיות", כי שם גרות "החיות
זשורות".

חברת האוטובוסים בחרה במה שנראה לה האמצעי
הבטיח ביותר לתחום בהתפרעויות. היה זה מן הסתם, גם
האמצעי הנוח ביותר. היא לא ניסתה לעקור את הסיבות
שגרמו להתנהגות הפרועה, לא טרחה כלל להבין את
סיבותיה.

סיבות אלו הן פשוטות. הן כלולות בכמה עובדות
סטטיסטיות פשוטות עוד יותר: מתוך שמונה אוטובוסים
שיצאו מתחנה זו, היו 7 מן הסוג הישן, הקטן, רק אחד
גדול. אוטובוס קטן, המיועד ל-29 נוסעים, הסיע, כבר
בתחנה הראשונה, 44 נוסעים בממוצע. אחרי שעזב את
התחנה, עוד היו 22 איש בחור. האוטובוס שאחרי, יצא
כעבור 13 דקות. האוטובוס הגדול, המיועד ל-37 נוסעים,
הסיע 64, כשכל העומדים דורכים על יבלותיהם של חב-
ריהם.

ברציף שליד זה, השייך אף הוא לדן, נמצאות התחנות
לרמת-גן וסביבתה. מחיר הכרטיס לשם שווה, בערך, לזה
של קו 56. ברוב התחנות ברציף זה אין אפילו מעקה
פשוט של צנור אחד. משך אותו פרק זמן יצאו אוטובוסים
אחת לארבע דקות, בממוצע. מתוך 22 אוטובוסים היה רק
אחד קטן, השאר כולם גדולים.

גם בתחנות אלה היתה הצפיפות גדולה. אולם איש
לא הקים מיתרסים בגובה הכתפיים: זרם האוטובוסים
המתמיד הבטיח להם המתנה קצרה בלבד בחור. אילו העמיד
זן כמה אוטובוסים גדולים גם בתחנה 56 היה יכול להסיר
את הברזלים, המתאימים יותר לכלוב בגן-חיות מאשר
לתחנה להסעת בני אדם, והמשרים הרגשת דכאון על העוב-
רים במקום.

קו 56 אינו דוגמה בודדת. אמנם בתחנות אחרות אין
סורגים כאלה, אך ברבות מהן אין רמת השירות עולה
על זו שבקו למעברת חיריה. האופייני הוא שתנאים אלה —
צפיפות, חוסר מכיוניות, שימוש דוקא באוטובוסים קטנים

דהלן כמה מקרים אופייניים על ההפליה
העדויות שאספה חזית הכיפוי של "העולם
הזה", אשר בעליהם ביקשו להעלים את שמם,
מפחד שהדבר יגרום להם צרות. המקרים נבדקו
על-ידי המערכת, השמות והכתובות שמורים
אצלם. הם נבחרו מפני שהם שופכים אור לא רק
על מעשי קיפוח והפליה שד ממש, אלא גם
מראים את הדרך והחל והרגשות סביב
זו בקרב שתי העדות.

● צעיר ספרדי, יליד טבריה, התיידד עם צעירה אש-
כנייה בת עירו. יום אחד הודיעה לו כי הוריה אינם מרשים
לה ללכת עם "שחור"; הקשר נפסק. הוא פנה לעיתון,
בעילום שם, סיפר את הפרשה, יחד עם זאת התקשר עם
הבחורה, הודיע לה על צעדו. כעבור כמה ימים קבל אביי
של הצעיר מכתב מאבי הבחורה בו איים להיש תביעה
משפטית נגדו ונגד בנו אם יפרסם את הפרשה בעיתונות.

● בחירה תימנית, תושבת מושב בשרון, מספרת:
"במושבתי, כמו בכל שנה, נערך השנה נשף גדול, אשר בו
הוחלט לבחור מלכת הנשף, שתיבחר על-ידי שופטי-ארח
ושופטים בני המקום. אחרי האצה רבה מצד חברי, העמדתי
את מועמדותי לתואר זה. לאחר הבחירות המוקדמות, נשארו
שלוש מועמדות. בין השופטים התנהל ויכוח סוער:
השופט-האורח רצה לבחור בי — ואילו השופטים בני המ-
קום, כמובן, התנגדו. הם רצו לבחור באחת לבנה משהם.
פתאום הודיע השופט כי נבחרה אחת מבנות האיכרים
למלכת הנשף ואני לסגנית. אני אומרת שהייתי צריכה
להיבחר — זה רק מראה על ההפליה הקיימת. כי אותו
שופט שינה את דעתו רק לאחר שאמר לו שאני תימנית".

● לאחר תקופה ממושכת של אבטלה קיבל צעיר
עיראקי, יליד תל-אביב, פתעה מלשכת העבודה לעבוד אצל
בעל-מלאכה אשכנזי בעיר. עם גמר יום העבודה דרש הפועל
את שכרו. בעל-המלאכה שילם, אך פחות מהשכר הקבוע של
הלשכה. הצעיר הקים צעקה, התקשר עם עובד הלשכה,
לבסוף הוסיף המעביד את הסכום שרצה להפחית.
תוך כדי ויכוח, הפליט הבחור כמה מלים באידיש. בעל-
הבית מיד התעניין, שאל אותו מינין למד את השפה. הבחור
תפס את ההזדמנות, סיפר כי בעוד שאביו "שחור", אמו
אשכנזית. "אם כן, אתה בסדר", אמר בעל-הבית, טפח על
שכמו. "בוא גם מחר לעבודה. תקבל את השכר המלא".

● עולה מתורכיה, שביקרה במוסד ממשלתי ביפו,
הכירה שם אחת הפקידות, בת למשפחה ספרדית, פנתה אליה
בספיונות. הבחורה התחמקה מלהשיב לה, לבסוף ביקשה
ממנה לדבר אתה עברית. "לא נעים לי שהחברות שלי
ישמעו שאני מדברת ספיונות", הסבירה לעולה. אותה שעה
דיברה אחת מאותן החברות עם אדם שפנה אליה באידיש,
באופן מבעב ביותר.

● אחרי ארבע שנים במשטרה, התפטר עולה ממצרים,
שהספיק להגיע לדרגת סמל א'. כאשר נכנס למשטרה, ביקש
למצוא בה את עתידו, עשה את כל המאמצים להתקדם.
הוא היה בוגר בית-ספר תיכון (צרפתי), בעל נסיון מינהלתי,
ידע חמש שפות. אולם לאחר שיחה ארוכה עם מפקדו,
החליט להתפטר, כי לא ראה כל אפשרות של התקדמות.
באותה שיחה, הסביר לו מפקדו מדוע מעדיפים קצינים
ל"לבנים": רוב השוטרים הם מעולי המזרח ואין להם אות
יחס של כבוד לבני עדתם הם כפי שיש להם לבני העדות
ה"לבנות".

● משך קרוב לשנתיים שלח בחור כתבות לתתון יומי
מסויים, חתם בשם-עט עברי. יום אחד קיבל הצעה בכתב
להכנס לעורך, כדי לדון על האפשרות לצרפו למערכת
באופן קבוע. סיפר הבחור: "גכסתי לחדר העורך. כשראה
כי השם העברי שייך לתימני שחום, הבחנתי בקפיאה אינסי-
טיקטיבית של כל אבריו. אמנם הוא חייך לי חיוך רחב,
אך בסוף הפגישה אמר כי לעצרו לא היה לו, באותו רגע,
מקום פנוי במערכת. על כל פנים, ניחם אותי, כתובתי
שמורה אצלו, במקרה שיתפנה מקום. מאותו יום חדלתי
לשלוח להם כתבות".

● אנו נשואים כבר חמש שנים. היא לבנה ואני
שחור. בכל זאת חיים באושר מושלם. יש לנו כבר שני
ילדים. הוריה התנגדו בכל חוקף לנישואינו ועד היום הם
ברוגז. אמנם כבר הסכימו לבקר אצלנו בבית — אך בשום
אופן אין רוצים להכיר את הורי. מספיק להם, כנראה,
שהם מכירים בן-משפחה אחד שהוא שחור".

● בת דודתי היא אלמנה שבעלה המנוח לא השאיר
לה כל ירושה. משך שנים נאלצה לעבוד קשה כדי לקיים
את עצמה ואת בתה. לפני זמן מה פגשתי אותה והיא כמעט
בכתה מרוב יאוש: "היא תהרוס את כל חייה (המדובר
היה בבתה), מה ירדו המכרים שלנו, אביה היה מתהפך
בקברו אילו ידע", ועוד דברים מסוג זה. מה היתה, בעצם,
סיבת כל ההרגשות? בתה הודיעה שהיא תתחתן עם בחור
ספרדי. העובדה שבחור ספרדי זה שייך לאחת המשפחות
הוותיקות והשפיעות ביותר בארץ לא השפיעה עליה.

● בבחינות שנערכו, לפני שבועות אחדים, על-ידי
ההסתדרות, לקביעת דרגה מקצועית לכמה פסידים, נתבקשו
הנשאלים לחבר מכתב-לדוגמה, בעברית, למשרד המסחר
והתעשייה, להשיב לאותו מכתב בשפה זרה — אנגלית או
צרפתית. אחת הנבחנות קמה, שאלה את הבוחן אם מותר
לה לענות בשפה הגרמנית, מאחר "שישנם מאתי אלפים
בארץ המדברים שפה זו". הבוחן הסכים. אז קם נבחן אחר,
עולה מעיראק, ביקש שיוורשה לו לענות בשפה הערבית,
כי לפחות אותו מספר תושבים מדבר את השפה הזאת
בארץ. "חוק מזה", העיר, "זהו השפה הרשמית השניה
במדינה". הבוחן סירב להרשות לו, העיר כי שפה זו אינה

